

Demokrasimizi tehdit edenler

Prof. Sadun Aren kimdir?

BUGÜN TİP içindeki mücadelenin elebaşlarından biri olan Prof. Sadun Aren'in hedefini daha iyi anlayabilmek için kişiliğini iyice bilmek gerekir. Bunun için de önce bir belge takdim edelim.

1952 yılı komünist tevkifatı dosyası pek çok delil ile doludur. Bunlardan bir kaçını açıklayalım:

«Tahkikat dosyasında mevcut daha sonra komünistlikten mahkûm olan Nejat Özön'ün ifadesinde deniliyor ki: «1949 nihayetinde ve 1950 başlarında Faruk Ural (8 yıla mahkûm olmuştur) bir gün beni buldu. Bir kâğıda yazılmış Sadun Aren adında bir arkadaşın adresini verdi. «Bu adrese gidin, bu arkadaşı göreceksin» dedi. Ben, verilen adreste yazılı olduğu üzere Maltepe civarındaki Sadun Aren'in oturduğu binaya gittim. Kapının üzerinde Sadun Aren diye bir kart vardı. Kapıyı çaldım. Tanımadığım bir şahıs çıktı. Elimdeki adresi vererek Aren'i aradığımı söyledim. Kendisiymiş. Bana «Siz Nejat Özön'sünüz değil mi?» dedi. «Evet» dedim. Beni içeriye aldı, aile durumumu, nerede okuduğumu sorduktan sonra kendisinin mülkiyede ik-

(Devamı Sa. 7, Sü. 6'da)

SADUN AREN

Prof. Sadun Aren kimdir

(Baştarafı 1. sayfada)

tiyat okuttuğunu ve sosyoloji ile de meşgul olduğunu söyledi. Bundan sonra bazan odasında, bazan Maltepe asfaltı üzerinde buluşarak konuşmalarımızı yaptık. Bu konuşmalarda Marks'ın ekonomik ve sosyolojik görüşlerini bana izah ediyordu.

Beş veya altıncı buluşmamızda, zannedirim evinde, Sadun Aren bana, her memlekette olduğu gibi bizim memleketimizde de gizli bir komünist partisi olduğunu ancak bazı memleketlerde bu partinin kanunen kurulmasına müsaade edilmediği için gizli kurulduğunu, memleketimizde de gizli bir komünist partisi bulunduğunu, kendisiyle temasa başladığımdan itibaren benim de bu komünist partisine girmiş olduğumu, daha evvel çalıştığım arkadaşların da bu partinin başka bir kolunda bulduklarını, bundan sonra randevulara muntazam gelmemi ve daha sıkı bir çalışma yapmam icabettiğini söyledi.

Partinin mahiyetini izah ederek, bu partide talebe, avukat, memur, işçi, her sınıftan insan bulunduğunu, partinin gayesinin Marks'ın görüşlerine dayanan ilmi sosyalizm üzerine müesses bir cemiyet kurmak olduğunu açıkladı.»

ikincisi olan 1952 tevkifatı dolayısıyla haklarında komünistlik suçundan dâva açılanlar arasında Sadun Aren de var.. Ve Sadun Aren o sırada elde ettiği bir burs sayesinde mem-

leket dışında bulunuyor.

YARIN:
AREN'İN VAFTİZ
BABASI ZEKİ BAŞTİMA
NAMI DİĞER YAKUP
DEMİR?

1952 KOMÜNİST TEVKİFATI NEDİR?

1946'da Türkiye çok partili rejime geçtikten sonra, normal olarak gelişmesi gereken demokratik rejimin getireceği hürriyetleri istismar etmek yolunda davranışlar bekleniyordu. Bilhassa demokrasinin gelişmesinden korkan, bunu kendi ideolojileri için büyük bir tehlike olarak sayan komünistler, memleketi biran önce kargaşalığa sürükleyebilmek için birçok plân üzerindeydiler. İlk andan itibaren bir çığ gibi gelişmiş olan Demokrat partileri destekleyerek, muhalefeti güçlendirmek ve ilk seçimde mutlaka iktidara gelecek olan D.P.'ye böylece sızmak, kilit noktaları ele geçirmek çabasına düşmüşlerdir. 1946 seçimlerinin bir siyasî felâket halinde geçmesi ve zamanın iktidarının asla silemeyeceği bir leke ile sonuçlanmasını, gizli komünist partisi iki yönden büyük bir istismar konusu yapmış, evvelâ C.H.P. içindeki solcu takımını bu ayıba karşı ayaklandırmak, sonra da bu olayın öfkesine kapılan milleti ilk fırsatta ayaklanacak hale getirmek için hazırlık yapmak yönünde süratle çalışmalara girişmiştir. Bu arada darbe kışkırtmaları da yapılmaya başlanmış, daha çok taze bir fidan halindeki demokrasiye, kundaklar hazırlanmıştır. 1946—1950 yılları arasında bu yönde cereyan edenlerin hikâyesi çok uzundur. Şu kadarını derhal ifade gerekir ki, zamanın iktidarı olan Halk Partisi, bu süre içinde her fırsatta demokrat partiyi komünistlik ithamı altında bırakmak, ya da komünistlere fırsat vererek suçlamak çabasına girişmiştir.

Bu davranışlarının belgeleri 1946—1950 yılları arasındaki Ulus gazetesi koleksiyonları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanak dergileridir.

Demokrat Parti liderleri, bu süre içinde parti teşkilâtını sıkı bir elemeye tâbi tutmuşlar, her çeşit tahriki önleyecek tedbirleri almışlar ve bilhassa demokratik rejimi tehlikeye sürükleyecek davranışlardan kaçınılması için de icabında büyük bir temizliğe girişecek azim ve iradesini göstermişlerdir. Bunun delili 1947—1948 yıllarında D.P. içinde çıkan büyük ihtilâf sonunda müfritlerin temizlenmesi ve hatta Meclis grubunun yarı yarıya inmesi bahasına göze alınan politikadır.

D.P. kendi bünyesine sızabilmiş müfritleri ve aşırı solcuları kısa zamanda temizleyen, elbet bir şüphelilik ve evham içine düşecekti. Buna rağmen 1950 milletvekili adayları ilân edildiği zaman, birçok ilde yoklama kazanmış bazı aşırı solcu ve komünist tanınan kimselerin veto edildikleri görülmüştür. Demokrat İktidarın, işbaşına gelmez ele aldığı konuların başında komünizmle mücadele gelir. Nitekim iktidarın ilk yıllarında, oldukça kısa bir zaman içinde de geniş bir komünist temizliğine girişilmiş ve uzun takiplerden sonra 1951—1952 yıllarında iki büyük tevkifat yapılmıştır. Bunlardan

Demokrasimizi tehdit edenler

Sadun Aren'in vaftiz babası Zeki Baştımar, namı diğer **YAKUP DEMİR**

1952 komünist tevkifatı dâvasında Zeki Baştımar (namı diğer Yakup Demir) bölümünde Sadun Aren'e dair su bilgi verilmiştir. «Gene maznun Zeki Baştımar, Sevim Tari'ya (Belli) maznun ve halen yabancı bir memlekette bulunan Sadun Aren'in adresini vermiştir. Dış büroya diğer yabancı memleketlerde partililerle irtibat tesisi vazifesi verildiğinden Sevim Tari, Sadun Aren ile irtibat tesis edecekti. Sadun Aren burada iken partili olup Zeki Baştımar Ankara'da iken kendisine bağlı bu lunuyordu.» «Maznun Zeki Baştımar Sadun Aren'i par-tilemiş ve Ömer Lütfü Tunca'ya (Bu şahıs gizli komü-

nist partisinin Ankara vilâyeti komitesi sekreteri idi) tanıştırmıştır. Sadun Aren Avrupa'ya giderken Zeki Baştımar'ın haberi olmuş ve talimatlamıştır. Bu defa da Sevim Tari'ya, Sadun Aren'in adresini vermiştir.»

...ve Sevim Tari 1950 yılında Fransa'ya yaptığı ilk seyahati sırasındaki oldukça başarılı faaliyetinden sonra memleket dışındaki Türk komünistleriyle daha sıkı bir ilişki kurmak üzere Zeki Baştımar'ın (Yakup Demir) talimatını havi olarak 26 Ekim 1951 günü vapurla Marsilya'ya hareket ederken yakalandı ve hemen ardından da 1951 -
(Devam. Sa. 7, Sü. 3'de)

YAKUP DEMİR

(Başaralı 1. sayfada)

1952 komünist tevkifatı başladığı. Hakkında tevkif müzekkeresi kesilenlerin arasında bugün TİP içinde «oyla iktidara gelinemez bir başka alternatif bulmak gerekir» diyenlerin lideri Sadun Aren de vardı. Fakat ne çare ki o esnada memleket dışındaydı ve tehlike geçinceye kadar yurda dönmeyecekti. Sade dönmekle kalsa iyi, üzerindeki ithamı cürülebilmek için de daha sonra Siyasal Bilgiler Okulu Dergisinde yayınlanacak iki makale kaleme alacaktı.

Bu taktikler artık kimse için meçhul olmayan komünist taktikleridir.

O sırada Türkiye'de büyük ölçüde komünist tevkif edilmiş ve gizli komünist partisinin bütün elebaşları delilleriyle ele geçmişti. Belki de yeniden bir gizli teşkilât kurmak gerekecekti. Bu yangından mutlaka bir şeyler kurtarmak lâzımdı. Daha önce yayınladığımız ifadelerden de kesin olarak anlaşılacağı üzere gizli Türkiye Komünist partisinin bir mensubu olmuş olan Sadun Aren kendisini temiz çıkaracak bir çare buldu ve tuttu biri Amerika'lı bir yazarla, diğeri kendi basına iki makale kaleme aldı. Bu yazılar hakkındaki kesin kanımızı açıklamadan önce gerek ekonomik, gerekse politik alanda iki kişilik taşıyan Sadun Aren'in davranışlarında en müessir faktörün bencilliği olduğunu söylemek lâzımdır. Zira, bir yandan gizli komünist partisinin üyesi olacaksın, öte yandan sosyalizm aleyhinde makaleler yazacaksın. Amerikalıların aleyhine tahrikatı yönetecek bir taraftan da apartman daireni bir Amerikalıya bahasının üstünde bir kirayla kiralayacaksın. Bu, herkesin kolay kolay yapamayacağı bir davranıştır.

Bu makaleler TİP'te Aren'in karşısında olanların eline geçince bir kıyamet kopmuş ve Sadun Aren'den bunun hesabı sorulmuştur. O sırada Türk Solu Ağarnaslı'nın bir yazısıyla Aren'i savunmaya kalkmışsa da TİP içindeki kaynaşma sürüp gitmiş ve Aren'in samimiyetsizliği yüzünden Büyük kongreyi kaybetmesine yol açmıştır.

İKTİSADİ KALKINMA VE TOTALİTER LİBERALLER

TİP içinde son günlerde vukua gelen çekişmeler sırasında AYBAR - AREN polemikini başlamış bulunuyor. Aren'in, Aybar için, «bel kemiksiz aydın» demesi üzerine, Aybar, bugün sizlere sunduğumuz makaleyi kast ederek «Aren kendine baksın ve sosyalizm aleyhine yazdığı makaleleri unutmasın» mânâsına gelen sözler söylemiştir.

Sadun Aren'in Siyasal Bilgiler Fakültesi dergisinin 3'üncü sayısında bir Amerika'lı ile ortaklaşa yazdığı ve vavınlattığı makale sudur:

«İktisadi Kalkınma ve Totaliter Liberaller»

«Yazan, Sadun Aren — Albert Gorvine»

BÜTÜN dünyada, geri kalmış memleketler bir kalkınmanın sancılarını içindedir. Bu kalkınma, içtimai siyasi ve iktisadi mahiyette olmak üzere muhtelif şekiller almaktadır. İçtimaî bakımdan o-

lan kalkınma köhneleşmiş kaide ve kıymet hükümlerinin bir tarafa atılarak yerlerine modern usul ve kaidelerin ikame edilmesi şeklinde olmaktadır. Meselâ Türkiye'de senelerce evvel kabul edilmiş olan monogamik aile, Fas'ta henüz kanunlaşmış bulunmaktadır. Siyasî bakımdan kalkınma sömürge idaresinden kurtulma, milliyetçiliğin yayılması ve devlet idaresinde halk kontrolünün tesisi şeklinde olmaktadır. Meselâ Altın Sahil, Ghana adı altında muhtar bir idareye kavuşmuştur. İktisadi bakımdan uyanış ise bu meselelere büyük alaka gösterilmesi şeklinde olmaktadır. İktisadi kalkınmanın, memleketin sür'atle modern bir hale inkılabını temin etmek hususunda büyük bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Sanayi inkişafı büyük şehirlerin doğmasına sebep olacak ve köylü nüfusun modern teknoloji ve modern hayat tarzı ile temasa geçmesine imkân verecektir. İktisadi kalkınma, geri kalmış memleketlerdeki birçok kimse tarafından, içtimai ve hattâ siyasî inkişafın temini bakımından en kritik ve hayati bir mesele olarak telâkki edilmektedir.

Geri kalmış memleketlerin iktisadi kalkınmaya olan ihtiyaçları üzerinde hiç bir münakaşa yapılmasına lüzum olmayacak kadar, belli ve apacık bir vakiydir. Üzerinde münakaşaya lüzum olmayan diğer bir behâhat de, içtimai uyanışın, modern teknolojinin tatbik edilebildiği büyük şehirlerde vaki olduğu hususudur. Burada, iktisadi kalkınmanın gayesi hakkında herhangi bir anlaşmazlık olmayacağı hususuna da işaret etmek isteriz. Bu gaye, en umumî olarak, fert başına düşen reel millî geliri arttırmak şeklinde ifade edilebilir.

Konumuz bakımından, iktisadi kalkınma projesinin ne demek olduğunu az çok kat'iyetle tarif ve bunun başlıca güçlüklerine işaret etmek zarureti vardır. İktisadi kalkınma geniş ölçüde bir sermaye terakkümü prosesidir. Bu sermaye terakkümü memlekette sanayi tesislerinin kurulması şeklinde olacak fakat bunlardan elde edilecek mahsul, halkın hayat standardını derhal yükseltecek olan istihlâk istikametine tahsis edilmeyecek fakat belki kısmen veya tamamen tekrar mevcut sermayeye ilâve edilecektir. Alelade ahvalde, iktisadi kalkınma, istihlâk mallarının hemen değıl fakat az çok uzunca bir müddet sonra artmasını temin edecek şekilde inkişaf ettirilmesi mânâsına gelmektedir. Mamafih, esas itibarıyla bir sermaye terakkümü süreci olarak tarif ettiğimiz iktisadi kalkınma kavramına, şeker ve dokuma fabrikaları gibi, istihlâk malları istihlâk eden tesisler de dahildir.

İktisadi kalkınma, fizik imkânlar mevcut olsa bile, başlatılması ve idamesi oldukça güç bir iştir. Çünkü sermaye terakkümü bir tasarruf yapılmasını, yani zaten fakir bir milletin kemerlerini biraz daha sıkmasını, vahut aynı mükâfat karşılığında daha çok çalışmasını vahut da, eğer bir dış yardımda faydalanıyorsa, hemen istihlâk seviyesini arttırmanın büyük caz-

besine mukavemet edilmesi ni icab ettirir.

İşte arzetmiş olduğu bu güçlükler dolayısıyla ki, iktisadi kalkınma politika meselelerine bağlanmaktadır.

Bazı aydınlar, memleketlerinin iktisadi kalkınmasına o kadar çok ehemmiyet vermekteler ki, kalkınmanın içtimai ve siyasi cephelelerini tamamiyle ihmal etmek temayülündedirler. Meselâ bu gibi kimseler iktisadi kalkınmanın sür'atli bir şekilde tahakkuku için, herhangi neviden bir dikta-törlük kurulmasının sayını arzu olabileceğini ciddi şekilde düşünmektedirler. Bu aydınlar iktisadi kalkınmanın icab ettirdiği fedakârlıkların, demokratik şartlar altında yapılmasına imkân olmayacağını zannetmektedirler. Çünkü muhalefet partileri, iktidara geçebilmek için, iktisadi kalkınmayı vavslatacaklardır. Binaaleyh bu aydınlar, iktisadi kalkınma için bir temel plân hazırlamasını, münakaşa edilmesini ve ilmin ve tekniğin en son icablarına göre değiştirilmesini ve sonra da bunun sür'atle ve maharetle tatbikini ve bütün bunların tek parti sistemi içinde cereyan etmesini tercih etmektedirler. Onlara göre, kalkınma plânının baş-sarı bir şekilde tahakkuku ile modern bir eğitim sisteminin de kurulması temin edilmiş olacaktır. Bu suretle iktisadi kalkınmanın temin ettiği değişmeler cemiyetin modernize edilmesini ve bir müddet sonra da, demokratik müesseselerin kurulmasını mümkün kılacaktır.

İşte bu makalemizin maksadı, yukarıki paragrafta kısaca hülâsa etmiş olduğumuz bu fikrin istinad etmiş olduğu sarih veya zımmî faraziyeleri ortaya koymak ve tenkit etmek ve aynı zamanda, demokratik müesseseler ve şartların, zarurî olarak, iktisadi kalkınmayı güçleştirmeyeceği, bilâkis bunun tahakkuku için kullanılabileceğini göstermektedir.

İktisadi kalkınmayı daha evvelce tarif etmiştik. Şimdi de demokratik idareden ne kastettiğimizi tesbit edelim. Demokrasi bir hürriyet atmosferini icab ettirir. Bu hürriyet atmosferi de temsilciler meclisi, muhalif partiler, sendikalar gibi müesseselerle, basın, toplantı ve söz hürriyetlerinin mevcudiyetini ve ekseriyetin ekaliyetin görüşlerine hürmet etmesini icab ettirir. İşte bu yazımızda, kullanacağımız demokrasi kelimesinin muhtevası bundan ibarettir.

Daha iyi bir tâbir bulamadığımız için kendilerine «Totaliter Liberaller» diyeceğimiz bu aydınların istinad ettikleri faraziyelerin etkisine geçmeden evvel düşünce zincirlerini hülâsa edelim. Onlara göre, «hayırhah» bir diktatörlük kabildir. Bu diktatörlük neyin halkın en ziyade menfaatine olduğunu bilir ve muayyen hudutlar içinde serbest münakaşaya müsaade eder. Bu diktatörlük aynı zamanda iktisadi kalkınmayı sür'atli bir şekilde başarabilir ve işi bitince sahnedan çekilerek demokratik bir sistemin kurulmasına müsaade eder.

Y A R I N :
REJİMİN YARATTIĞI
KÖTÜLÜKLER